

SEVERINBRAUTA, BYGSLET DEL AV VEIBERG GÅRD, GNR 60 BNR 3 OG 4,
NORDDAL KOMMUNE, MØRE OG ROMSDAL FYLKE

DOKUMENTASJONSVEDLEGG

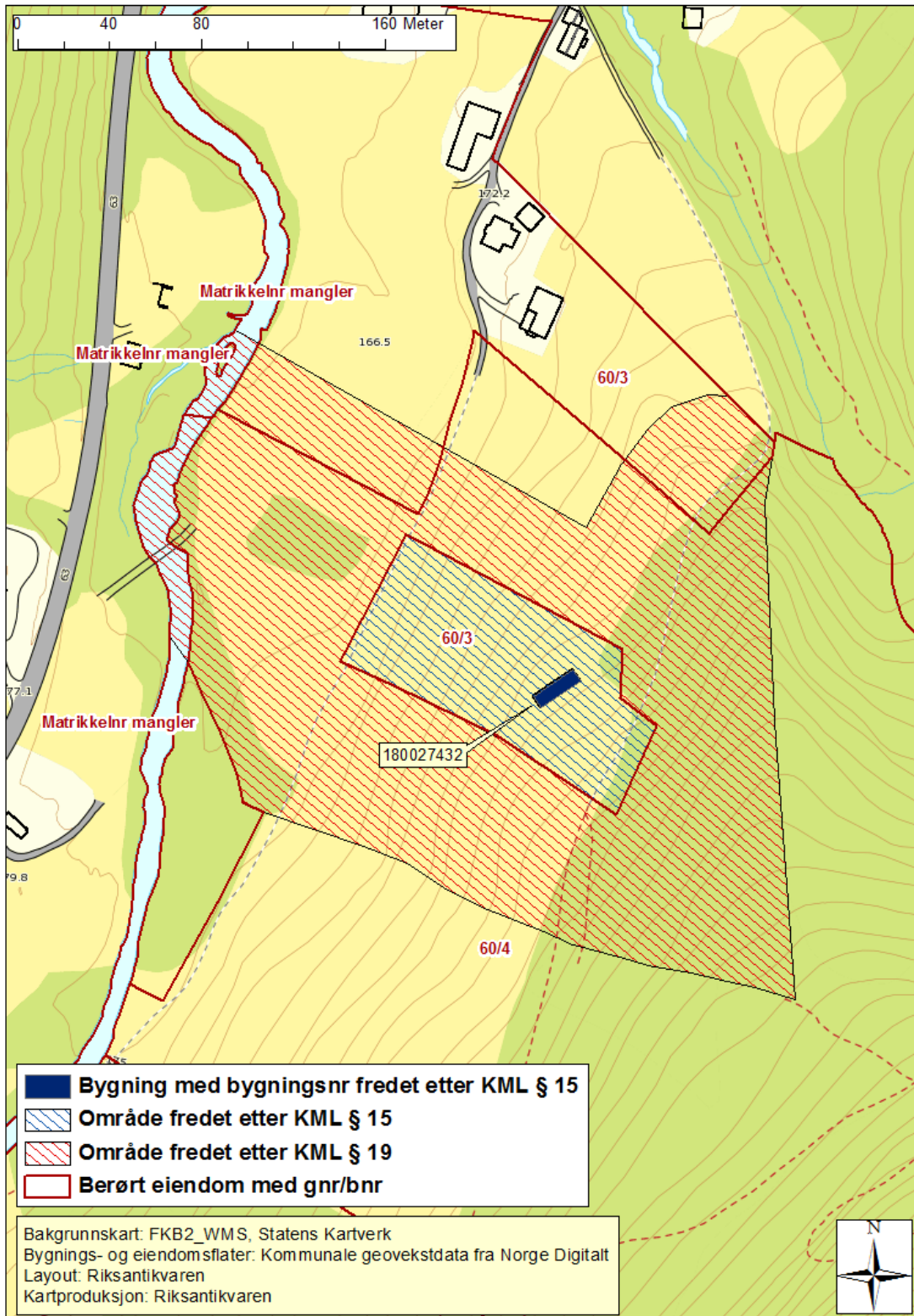
Innhold

1. Beliggenhet	3
2. Historie	4
3. Beskrivelse av bygningen	5
3.1 Bygningenes eksteriør	5
3.2 Bygningenes interiør	8
3.3 Fast og større løst inventar	17
4. Beskrivelse av området	18
4.1 Marka som tilhører husmannsplassen	18
4.2 Andre kulturminner innenfor § 19-område	20
5. Kulturminnefaglig vurdering	20
6. Teknisk tilstand	20

1 Beliggenhet

Husmannsplassen Severinbrauta er en bygsla del av Veiberg gård som ligger ett stykke opp i Eidsdalen i Norddal kommune, Møre og Romsdal.

Anlegget ligger i forholdsvis bratt helling mot vest på Veiberg. Det går ikke vei opp til bygningen, men man kan følge en sti fra tunet på Veiberg gård som ligger et par hundre meter lenger nord. Området rundt den gamle husmannsplassen består hovedsakelig av dyrket mark, beitemark, utmark og skog.

2 Historie

Bygningene på Severinbrauta ble bygget av Severin Olsen Olsvik omkring 1870. Han kom til Veiberg på 1860-tallet, og giftet seg der med Marta Veiberg. De to skulle bygge hus på plassen Kleivehammaren lenger oppe i lia, men endte opp på Severinbrauta lenger nede i bakkene. Årsaken skal ha vært uenigheter i startfasen av byggeprosessen på Kleivehammaren. Deler av bygningen på Severinbrauta er en gammel røykstue, mulig fra 1700-tallet. Hvor Severin Olsvik fikk tak i denne, og hvor den har stått tidligere, vet man ikke.

Severin og Marta fikk sju barn, to sønner og fem døtre. Begge sønnene emigrerte til Amerika. De fem døtrene, som alle forble ugifte, ble boende på Severinbrauta inntil de alle døde på 1960-tallet. Susanne var den eneste av de fem som hadde fått barn, og Nelly, Susannes datter, ble fra 1966 boende der alene.

På husmannsplassen hadde de et par kyr og to-tre sauer. Husdyra beitet på utmarka i bakkene ovenfor huset, mens innmarka kun ble slått, aldri beitet. To ganger i året ble marka slått. Graset ble enten tørket på bakken eller hesjet, og videre ble det båret på ryggen inn på låven når det var tørt. De lauvet også osp, selje og bjørk som de la i kjerr på låven.

Fra husdyra fikk plassfolket melk som blant annet ble kinnet og kokt til prim. Fra små åkerlapper fikk de potet, og fra hagen fikk de frukt og grønt. I tillegg livnærte kvinnene seg på håndverk og baking rundt om på gårdene i området.

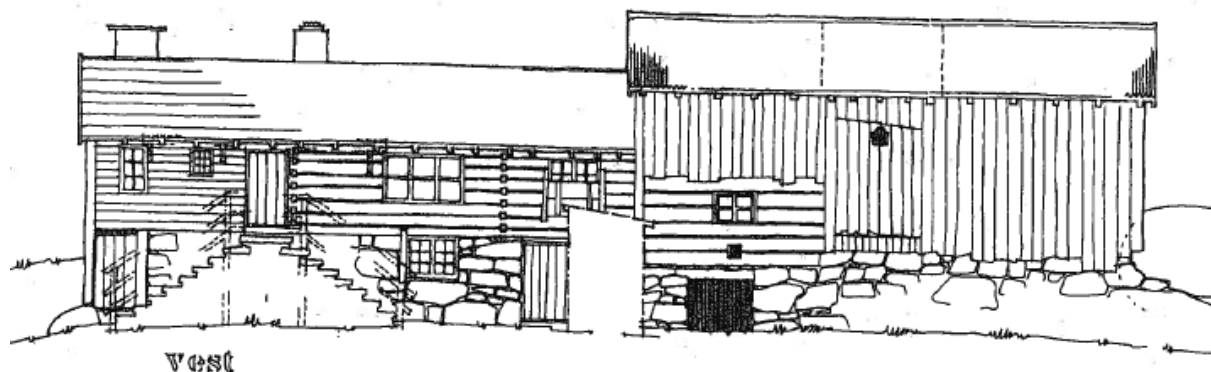
Nelly hadde fått god opplæring i drifta på Severinbrauta, og da moren og de fire tantene døde fortsatte hun å drive plassen på gamlemåten helt frem til 90-tallet. I 1995 døde Nelly, 80 år gammel. Hun hadde da drevet plassen alene i nesten 30 år. Nelly Veiberg hadde ingen etterkommere.

Siden Nelly ikke hadde noen etterkommere gikk huset og alt innboet over til staten da hun døde. Det var en unik kulturskatt hun etterlot seg. Tiden hadde nærmest stått stille på Severinbrauta. De hadde levd på "gamlemåten" gjennom hele 1900-tallet. De kastet aldri noe, alt ble samlet på for kanskje å kunne gjenbrukes på en eller annen måte. For å sikre kulturskatten gikk Møre og Romsdal fylkeskommune i 1997 til midlertidig fredning av kulturlandskap, bygning og det komplette innbo på Severinbrauta. Samme år overdro staten eiendommen til Norddal kommune, og det ble opprettet en stiftelse som skulle ta vare på kulturminnet.

(Kilder: Sparstad 2000, s. 11 – 12 og arkivmateriale fra fylkeskommunens arkiv)

3 Beskrivelse av bygningene

3.1 Bygningenes eksteriør

Figur 1. Oppmålingstegning, vestfasaden. Berge Hjørungnes, 1998.

Bygningene består av sammenbygd stue og løe/fjøsbygning. Begge bygningene står på grunnmur av naturstein. Søndre del av stuebygningen er en gammel røykstue i tømmer, mulig fra 1700-tallet. Nordre del er satt opp i stavverk med tømmergavl. Mot øst og nord er stuebygningen kledd med tømmermannspanel, mens den mot vest er kledd med supanel over nordre del. Søndre del har her synlig tømmer. I løe/fjøsbygningen er fjøset av laftet tømmer, mens resten av bygningen er satt opp i stavverk med tømmergavl. Med unntak av gavlene og fjøsets vestsida er hele driftsbygningen kledd i låvepanel.

Både stuebygning og løe/fjøsbygning har vanlig saltak (sperretak). På stuebygningen er det tekket med torv, mens det på løe/fjøsbygningen er tekket med bølgeblikkplater. Stuebygningen har to skorsteiner. En eldre, murt opp i naturstein, og en yngre med pusset overflate.

Vestfasaden er bygningenes hovedfasade. Fasaden har høy grunnmur med to kjellerdører og ett kjellervindu i stuebygningen. Dørene er av enkel labankkonstruksjon, og vinduet er et toramsvindu med 2 x 3 ruter i hver ramme. En stor natursteintrapp med to løp leder opp til inngangsdøren. Denne er også en labankdør, men delt i to, i en øvre og en nedre del. I stuebygningens første etasje er det fire vinduer. Lengst sør er et torams blyglassvindu med 2 x 3 ruter i hver ramme. Nord for dette er et treramsvindu med 1 x 2 ruter i hver ramme (tresprosser). Videre er det, nord for inngangsdøra, et mindre blyglassvindu med 3 x 3 ruter og et større blyglassvindu med 2 x 3 ruter. I fjøsdelen på driftsbygningen er det et lite toramsvindu med 1 x 2 ruter i hver ramme (tresprosser). I løa er det også et lite vindu, litt høyere opp på veggen, med en buet avslutning oppe.

Figur 2. Stuebygningens vestfasade

Figur 3. Løe/fjøsbygningens vestfasade

Nordsiden av stuebygningen har to vinduer, ett i første etasje og ett i gavlen. I første etasje er det et ettramsvindu med 1 x 2 ruter (tresprosse). I gavlen er det et blyglassvindu med 4 x 4 ruter.

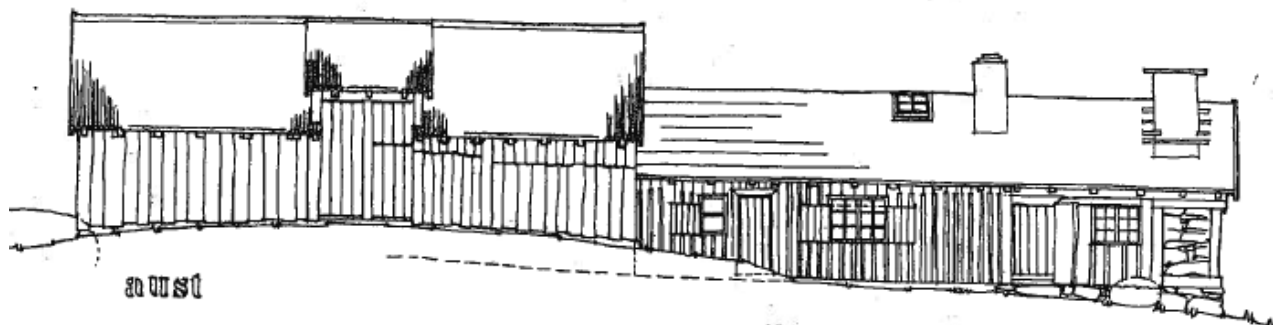

Figur 3. Oppmålingstegning, nordfasaden. Berge Hjørungnes, 1998.

Figur 5. Stuebygningens nordfasade

Siden bygningene ligger i helling har østfasaden, til forskjell fra vestfasaden, kun en helt lav grunnmur. Stuebygningen har her tre vinduer, to torams blyglassvinduer med 2 x 3 ruter i hver ramme, og ett ettramsvindu med 1 x 2 ruter (tresprosser). De to sørligste vinduene har vinduslemmer som kan slås for. Det er tre dører på østsiden av bygningen, en tofløyet låvedør i løe/fjøsbygningen og to enkle dører i stuebygningen. Alle dørene er av tradisjonell labankkonstruksjon. I låvedøren er det ene dørbladet delt i to, i en øvre og en nedre del. For å få plass til høy nok låvedør er taket over døren hevet noe, slik at det dannes et lite takutspring som går helt fra mønet og ut til takkanten.

Figur 6. Oppmålingstegning, østfasaden. Berge Hjørungnes, 1998

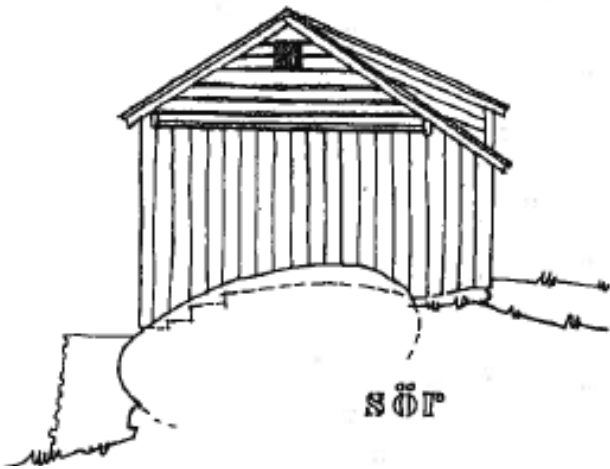

Figur 7. Løe/fjøsbygningens østfasade

Figur 8. Stuebygningens østfasade

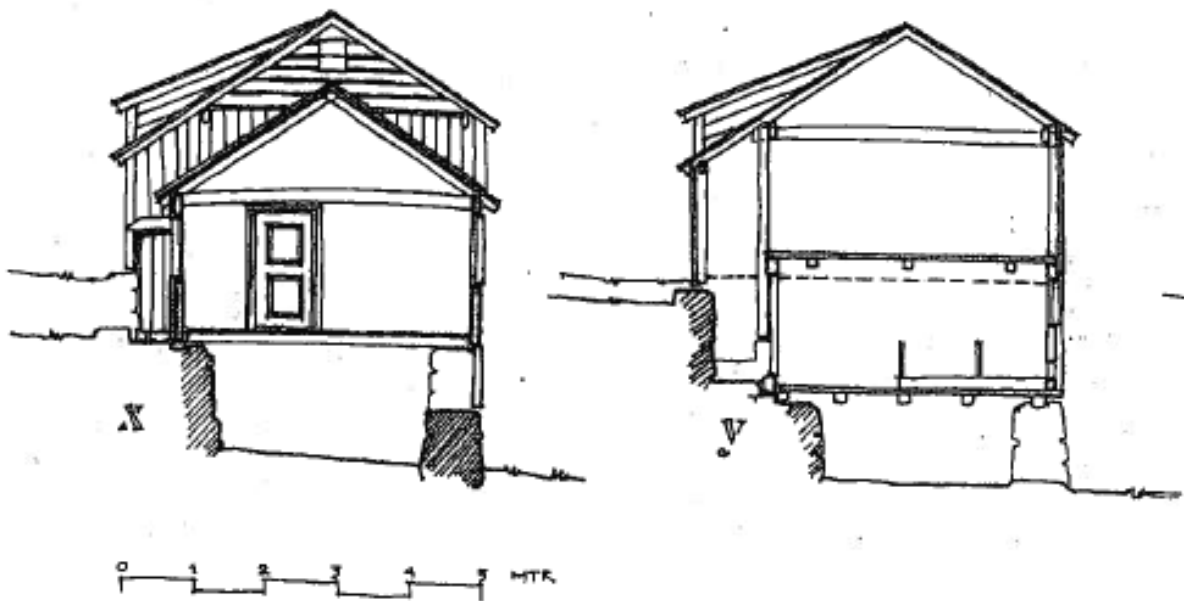
Sørsiden av løe/fjøsbygningen har verken vinduer eller dører, men en liten luke i gavlen med labankdør foran. Fra sørsiden ser man godt hvordan østsiden av løe/fjøsbygningen er trukket noe fram, slik at taket er skjevtekket.

Figur 9. Oppmålingstegning, sørfasaden.
Berge Hjørungnes, 1998

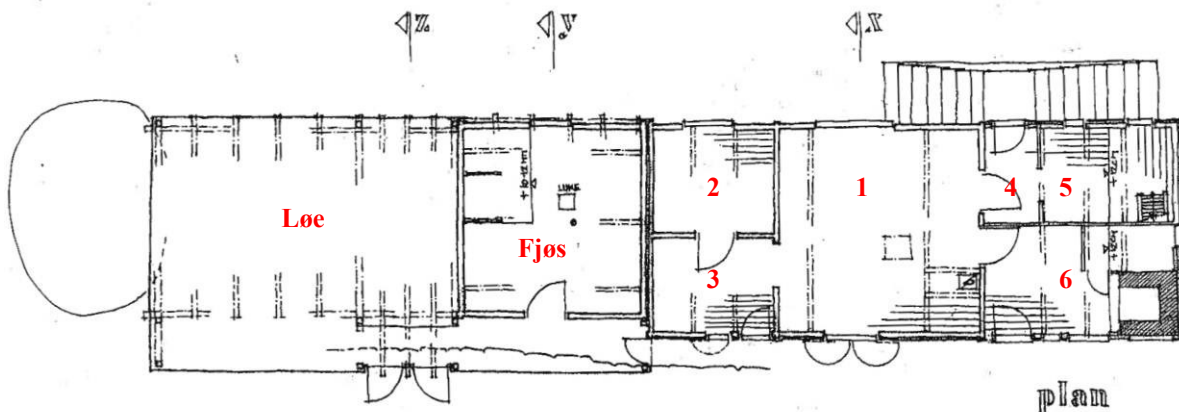

Figur 10. Løe/fjøsbygningens sørfasade

Figur 11. Oppmålingstegning, snitt. Berge Hjørungnes, 1998

3.2 Bygningenes interiør

Figur 12. Plantegning, Berge Hjørungnes, 1998.

Stuebygning

Rom 1 – Stue

Stuen er oppholdsrommet i bygningen, og har samtidig fungert som kjøkken. Her satt søstrene Veiberg og arbeidet med tekstilene sine, her spiste de, og noen sov nok også her. Med unntak av taket, som ble skiftet ut i år 2000, og gulvet som også er av en nyere dato, er rommet godt bevart slik det trolig stod på slutten av 1800-tallet. Vedovnen («Kubben» fra Drammens Jernstøberi og Mek. Værksted) er muligens satt inn i nyere tid, og det har tidligere hengt en damphette over denne. Damphetten ligger lagret på Severinbrauta.

Figur 12. Sørøstre hjørne av stuen

Figur 13. Nordvestre hjørne av stuen

Veggene i stuen er av flatteljet tømmer, ubehandlet opp til raften, mens gavlveggene over er malt. Gulvet er et nyere, klarlakkert tregulv med forholdsvis smale bord av lik bredde. Det nye sperretaket er laget i kopi av det gamle, med ljøre i mønet. Ljoren var trolig ikke i bruk etter at huset ble oppført på Severinbrauta, men viser at det tidligere har vært enten røykovn eller åre i stua.

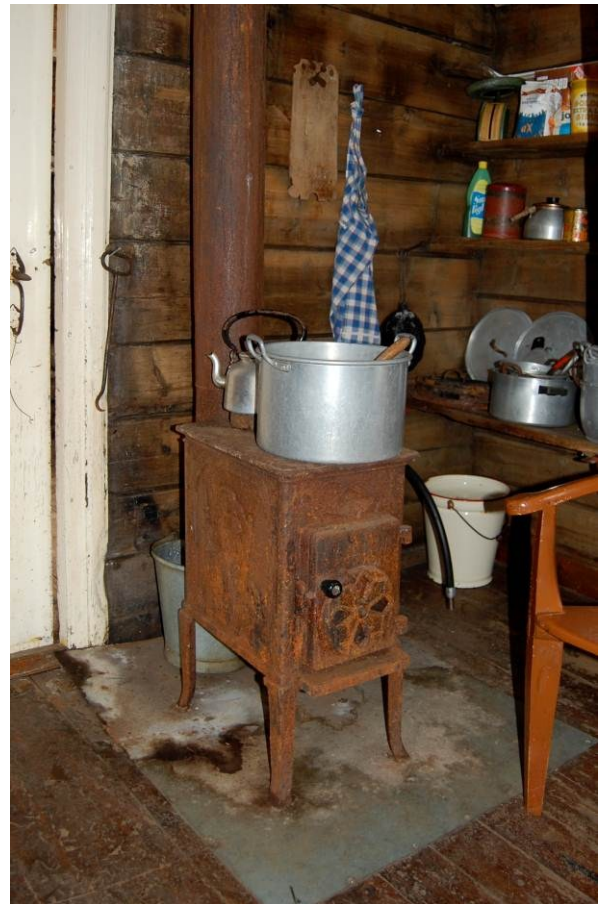
Det er tre dører i rommet, en på sørveggen og to sammenstilt på nordveggen. De tre dørene er av samme type, hvitmalt fyllingsdører med to like store fyllinger, trolig fra 1700-tallet eller første halvdel av 1800-tallet. Døra på sørveggen har bevart smijernslås på siden mot gangen. Dørene på nordveggen er sammenbundet av et hvitmalt panel kronet med en slags sparformet dekorasjon utskåret i tre. De to dørene har bevarte vippeklinker i smijern.

Figur 14. Nytt sperretak med ljore i 2000.

Figur 15. Dører på nordveggen.

Figur 16. Vedovn i nordøstre hjørne («Kubben» fra Drammens Støberi og Mek. Værksted)

Det er to vinduer i stuen, et toramsvindu med 2 x 3 ruter i hver ramme, og et treramsvindu med 1 x 2 ruter i hver ramme. Toramsvinduet har blyinnfattet glass, og trolig det eldste. Begge vinduene er restaurert i nyere tid, med delvis nytt, innspunset materiale.

Figur 17. Vindu på vestveggen

Figur 18. Vindu på østveggen

Vedovn og fastmonterte hyller på veggene inngår i fredningen som fast inventar.

Rom 2 – Kammers

Kammerset ligger i sørvestre hjørne av stuebygningen. Rommet er godt bevart slik det trolig stod da huset ble oppført på 1870-tallet.

En lett panelvegg av bredt, horisontalt faspanel, skiller kammerset fra den lille gangen i stuebygningens sørøstre hjørne. Med unntak av denne er veggene i rommet av ubehandlet, flatteljet tømmer. Himlingen er av synlig ubehandlet bjelkelag med trebord over. Gulvet er av tradisjonell type med malte brede bord av ulik bredde.

Døren til gangen er en eldre, hvitmalt labankdør med bevart smijernslås. Trolig fra husets oppføring. Vinduet på vestveggen er et toramsvindu med blyinnfattet glass og 2 x 3 ruter i hver ramme.

Fastmontert veggshylle på østveggen inngår i fredningen som fast inventar.

Figur 19. Sørvestre hjørne av kammerset

Figur 20. Nordvestre hjørne av kammerset

Figur 21. Dør på østveggen

Figur 22. Vindu på vestveggen.

Rom 3 – Gang

Gangen ligger i sørøstre hjørne av stuebygningen. Rommet er åpent opp til sperretaket og til loftet over kammerset. Det er verken trapp eller stige i rommet, men man har trolig hentet inn en stige når man skulle opp på loftet. Sperretaket ble, som tidligere nevnt, skiftet i år 2000.

Vegger og gulv er her av samme type som i kammerset. Ubehandlet, flatteljet tømmer, panelvegg mot vest, og malt tregulv av brede bord med ulik bredde.

Det er tre dører i rommet, alle hvitmalt. Den ene er ytterdør mot øst. Ytterdøren og døren til kammerset er eldre labankdører, mens døren til stuen (nord) er en tofyllingdør, trolig fra 1700-tallet eller første halvdel av 1800-tallet. Døren til stuen og døren til kammerset har bevarte smijernslåser. På østveggen, til høyre for ytterdøra, er et lite ettramsvindu med 1 x 2 ruter. Usikkert hvor gammelt.

Fastmontert vegghylle på østveggen inngår i fredningen som fast inventar.

Figur 23. Sørøstre hjørne av gangen

Figur 24. Ytterdør mot øst

Figur 25. Dør til stue (nord)

Rom 4 – Gang

Rommet er en liten mellomgang mellom stua og kammerset i nordvestre hjørne av bygningen. Fra gangen er det ytterdør mot vest. Rommet er godt bevart, og har stor grad av autentisitet.

Både himlingen og gulvet består av brede trebord av ulik bredde. Gulvet er malt, mens himlingen er ubehandlet. Veggene mot stua (sør) er av flatteljet tømmer. Veggene mot nord og øst er av stående veggtiler, mens vestveggen er av synlig ytterpanel (supanel) nord for ytterdøra. Alle veggene er ubehandlet.

Det er tre dører i rommet. Døra til stua (sør) er en malt tofyllingsdør, trolig fra 1700-tallet eller første halvdel av 1800-tallet. Døra har bevart original smijernsklinke og originale hengsler. Døra til kammerset (nord) er en tradisjonell labankdør bestående av tre brede bord. Døra har bevarte originale hengsler, og på siden mot kammerset har den bevart smijernslås. Ytterdøra er en todelt labankdør hvor hver av delene består av tre brede bord. Begge delene har bevarte originale hengsler, men de er av en kraftigere type på nedre del. Øvre del har bevart smijernslås.

Figur 26. Gangen sett fra vest

Figur 27. Gangen sett fra øst

Figur 28. Original smijernsklinke

Figur 29. Smijernslås på ytterdør

Figur 30. Hengsle på kammersdør

Figur 31. Hengsle på ytterdør

Figur 32. Hengsle på ytterdør

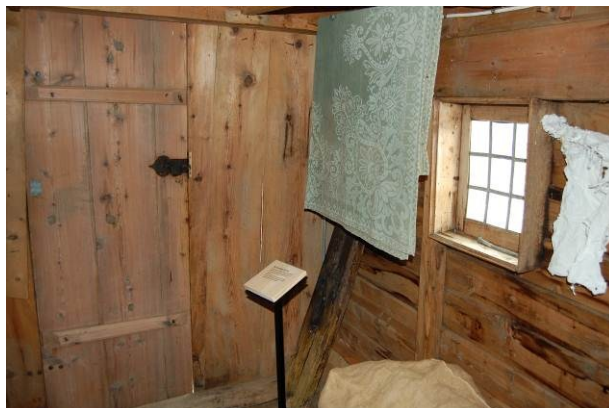
Rom 5 – Kammers

Kammerset ligger i nordvestre hjørne av bygningen, nord for gangen. Fra rommet er det tilgang til loftet via stige. Rommet er godt bevart, og har stor grad av autentisitet.

Nordre del av stuebygningen er satt opp i stavverk. I kammerset er stavkonstruksjonen synlig på nord- og vestveggen, med synlig ytterkledning av henholdsvis tømmermannspanel og supanel.

Figur 33. Kammerset sett fra sørøst

Figur 34. Kammerset sett fra nordøst

Øst- og sørveggen er av stående veggtiler. I himlingen er det synlig bjelkelag med brede trebord over. Gulvet er av tradisjonell type med brede bord av ulik bredde. Hele rommet er ubehandlet.

I rommet er det to vinduer og en dør. Begge vinduene befinner seg på vestveggen. De er av eldre dato og har blyinnfattet glass. Det er usikkert om vinduene har gjennomgått restaurering i nyere tid. Søndre vindu er minst og har 3 x 3 ruter, mens nordre vindu er større og har 2 x 3 ruter. Døra er en tradisjonell labankdør bestående av tre brede bord. Den har bevart original smijernslås.

Spesielt i dette rommet er måten man har benyttet tekstiler, rester av stoff, til å tette veggene. Tekstilene er dyttet inn i sprekker blant annet langs gulvet og rundt nordre vindu. Også gjenbruk av tomme trådsneller som knagger på veggen forteller om sparsommelighetskulturen folket på Severinbrauta levde i.

Stige til loftet inngår i fredningen som fast inventar.

Figur 35. Vindu på vestveggen

Figur 36. Vindu på vestveggen

Figur 37. Bevart smijernslås

Figur 38. Gjenbruk av trådsneller

Rom 6 – Gang/eldhusrom

Gangen/eldhusrommet ligger i nordøstre hjørne av bygningen, nord for stuen, og har ytterdør mot øst. I rommet er det oppmurt grue på nordveggen, og det er installert vaskemaskin for klær. I nordvestre hjørne er det en bod. Rommet har, i tillegg til å fungere som kjøkkeninngang, vært brukt

til ulike typer husarbeid. Rommet er godt bevart, og har stor grad av autentisitet.

Sørveggen er av flatteljet tømmer, vestveggen av stående veggtiler, og ytterveggene mot nord og øst av synlig stavverk med tømmermannspanel utenpå. Boden er bygget av lette panelvegger (glattpanel). Alle vegger er ubehandlet. Gulvet er også her av tradisjonell type med brede bord av ulik bredde, og i himlingen er det synlig bjelkelag med brede trebord over.

Det er to dører og to vinduer i rommet. Døra til stua er en tofyllingsdør, trolig fra 1700-tallet eller første halvdel av 1800-tallet, med originale hengsler og smijernsklinke. Ytterdøra er en tradisjonell labankdør av tre brede bord, også denne med bevarte hengsler og smijernsklinke/krok. De to vinduene befinner seg på nord og østveggen. Vinduet på nordveggen er et ettramsvindu med to ruter (tresprosse), mens vinduet på østveggen er et torams blyglassvindu med 2 x 3 ruter i hver ramme. Sistnevnte vindu er restaurert i nyere tid, med blant annet nytt treverk innspunnet i rammen.

Fastmonterte vegghyller inngår i fredningen som fast inventar.

Figur 39. Sett fra sørvest

Figur 40. Sett fra nordvest

Figur 41. Sett fra nordøst

Figur 42. Sett fra sørøst

Nordre loft

Nordre loft går over hele bygningens bredde, over rom 4, 5 og 6. Gavlveggene er av flatteljet tømmer. I nordre gavlvegg sitter et eldre blyglassvindu med 4 x 4 ruter. Vinduet er restaurert i nyere tid. Rommet har nytt, synlig sperretak og bevart originalt tregulv av brede bord. Tilgang til loftet via stige fra kammerset (rom 5).

Figur 43. Nordre loft sett fra sør

Figur 44. Nordre loft sett fra nord

Søndre loft

Søndre loft går over hele bygningens bredde, over rom 2 og 3. Rommet har nytt, synlig sperretak, gavlveggene er av flatteljet tømmer, og gulvet er av tradisjonell type med brede trebord. Tilgang til loftet via åpning i taket på gangen (rom 3). Ingen fast stige eller trapp.

Løe/fjøsbygning

Fjøs

Fjøset befinner seg i nordre del av driftsbygningen, vegg i vegg med stuebygningen. Rommet er av lafta tømmer, noe som skiller det fra resten av driftsbygningen som er satt opp i stavkonstruksjon. Fjøset er godt bevart, og har, med unntak av noe utskiftet tømmer, stor grad av autenticitet. Himlingen er av synlig bjelkelag med trebord over, og gulvet er av tradisjonell type med brede trebord av ulik bredde. På vestveggen er et lite toramsvindu med 1 x 2 ruter i hver ramme, samt ei lita luke uten glass i. På østveggen er en gammel labankdør av tre brede bord. Langs nord- og sørveggen er det bevart tre båser og to mindre innhegninger for husdyr. Disse inngår i fredningen som fast inventar.

Figur 45. Fjøset sett fra nordøst

Figur 46. Fjøset sett fra sørøst

Figur 47. Fjøset sett fra sørvest

Figur 48. Fjøset sett fra nordvest

Løe

Løe er i ett rom, men kan likevel deles i en søndre og en nordre del. Nordre del befinner seg over fjøset, mens søndre del er i bygningens fulle høyde, fra bakkenivå og opp til mønet. Mellom søndre og nordre del er en åpen gang med inngangsdør fra østsiden. Gangen er på nivå med nordre del av løe, og har rekkverk mot søndre.

Med unntak av gavlene mot nord og sør, som er av tømmer, er løe satt opp i stavverk med

utenpåliggende låvepanel. En del materialer er skiftet ut i forbindelse med restaurering av bygningen i nyere tid. Løa er likevel godt bevart med sitt gamle utseende. Taket er et tradisjonelt sperretak, hvor den gamle taktroa delvis er bevart, og det er lagt bølgeblikkplater over. Jordgulvet er dekket med store steinheller. Det finnes et lite vindu i løa. Dette befinner seg i vestenden av gangen mellom søndre og nordre del. Inngangsdøra til løa (i østenden av gangen) er en bred, tofløyet labankdør, hvor det ene dørbladet er delt i to, i en øvre og en nedre del.

Figur 49. Søndre del sett fra nordvest

Figur 50. Søndre del sett fra nordøst

Figur 51. Nordre del sett fra sør

Figur 52. Låvedøra på østveggen

3.3 Fast og større løst inventar

Det er bevart et svært rikholdig innbo etter siste beboer på Severinbrauta, Nelly Veiberg. Noe av innboet befinner seg i bygningen, men mesteparten ligger lagret på en nedlagt skole i Eidsdal. Det er kun fast og opplistet løst inventar som er i bygningene som omfattes av fredningsvedtaket.

Folket på Severinbrauta levde i en sparsommelighetskultur, der ingenting ble kastet. Innboet dokumenterer derfor på en unik måte livet på plassen fra omkring 1870 og fram til 1995, da Nelly Veiberg døde.

Det totale innboet representerer store kulturhistoriske verdier, og det anses som svært viktig å i størst mulig grad bevare den store gjenstandsmassen i sin helhet. Gjennom fredning gis det kun anledning til å bevare ”større løst inventar” som det foreligger særlige grunner til å ta vare på. Ut fra formålet med fredningen, som er å bevare Severinbrauta som et bygningshistorisk og kulturhistorisk viktig eksempel på en husmannsplass fra 1870-årene, vil det være naturlig å inkludere større løst inventar som dokumenterer livet i husmannsstua på Severinbrauta.

Følgende større løst inventar er omfattet av fredningen:

- Ådret spisebord med to tilhørende sittebenker
- 2 skuvesenger

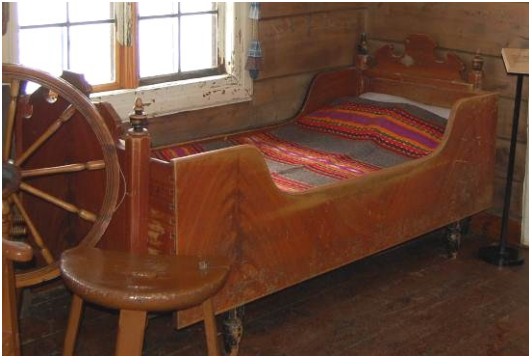
Kvinnene på Severinbrauta livnærte seg blant annet av håndverk på bestilling fra folk i bygda. I tillegg til arbeidet som husmann var Severin Olsen Olsvik en aktiv snekker. Spisebordet, sittebenkene og skuvesengene er viktige elementer som viser livet i husmannsstua. Jordbruket på Severinbrauta ble i all hovedsak drevet med håndkraft.

Figur 53. Ådret spisebord med to tilhørende sittebenker til venstre, og rokk nr. 1 og 2 til høyre.

Alle gjenstandene ble tatt ut av bygningen i forbindelse med restaureringsarbeider etter Nelly Veibergs bortgang. Det er ikke dokumentert hvor de enkelte gjenstandene opprinnelig stod.

Det bør understrekes at den store kulturhistoriske verdien ligger i gjenstandsmassen samlet sett. En komplett samling av møbler, gjenstander og ting for hverdag og fest fra de siste 120 årene er en unik kulturhistorisk skatt. Det er derfor svært viktig at de gjenstandene som ikke inkluderes i fredningen blir bevart og om mulig gitt et vern som museumsgjenstander.

Figur 54. Skuveseng nr. 1

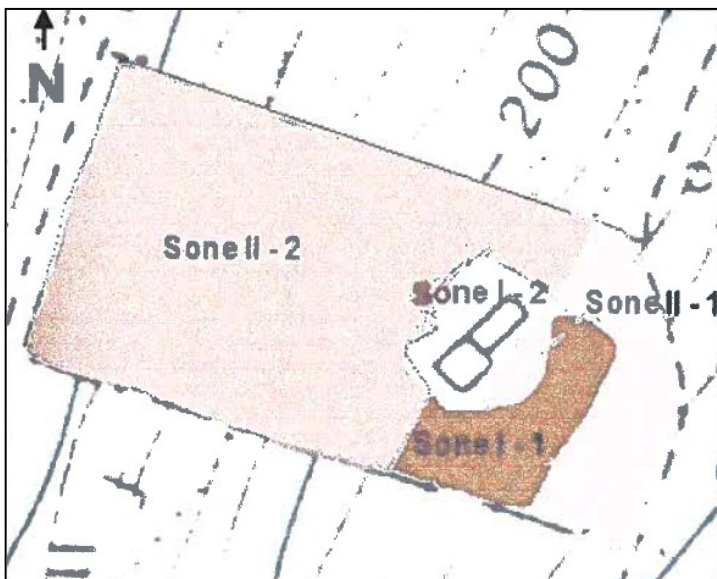

Figur 55. Skuveseng nr. 2

4. Beskrivelse av området

4.1 Marka som tilhører husmannsplassen

Marka som tilhører husmannsplassen kan deles inn i to hovedsoner: *Hageanlegg* (sone I) og *slåtteng* (sone II). Hageanlegget kan videre deles i *frukt/bærhage* (sone I – 1) og *urte/staudehage* (sone I – 2). Slåttenga kan deles i *ubeitet slåtteng* (sone II – 1) og *beitet slåtteng* (sone II – 2) (Sparstad 2000, s. 17).

Figur 56. Inndeling av forvaltningssoner etter forvaltningsplan utarbeidet i 2000. Kart: Sparstad 2000, s. 17

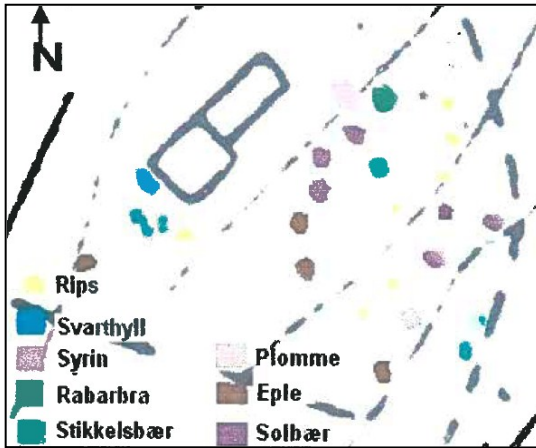
Hageanlegg:

Sone I – 1: Frukt/bærhage
Sone I – 2: Urte/staudehage

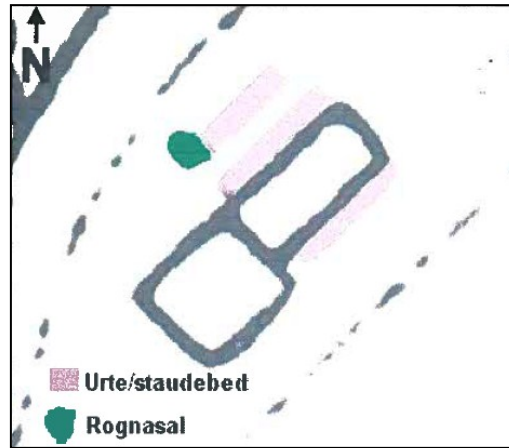
Slåtteng:

Sone II – 1: Ubeitet slåtteng
Sone II – 2: Beitet slåtteng

Hageanlegget på Severinbrauta er bevart med gamle bærbusker, frukttrær, urteplanter, prydbusker og stauder.

Figur 57. Sone I – 1, frukt/bærhage.
Kart: Sparstad 2000, s. 18

Figur 58. Sone I – 2, urte/staudehage.
Kart: Sparstad 2000, s. 21

Slåttenga på Severinbrauta, særlig den delen av den som ligger nedenfor huset (sone II – 2), er svært bratt. Det er derfor bygd opp terrasseringer ved hjelp av steinrøyser. Enga er inngjerdet med et enkelt nettinggjerde på trestolper. I 1990 opphørte drifta på Severinbrauta. Fram til da hadde slåttenga aldri blitt beitet. I tiden etter 1990 har storfe beitet enga nedenfor huset, noe som har holdt graset nede, samtidig som det har ført til noe tråkkskader i marka (Sparstad 2000, s. 22).

Tidligere har det vært dyrket både jordbær og potet i små åkrer der hvor det i dag er slåtteng. Potet ble også dyrket på et lite høydedrag et stykke nordøst for huset.

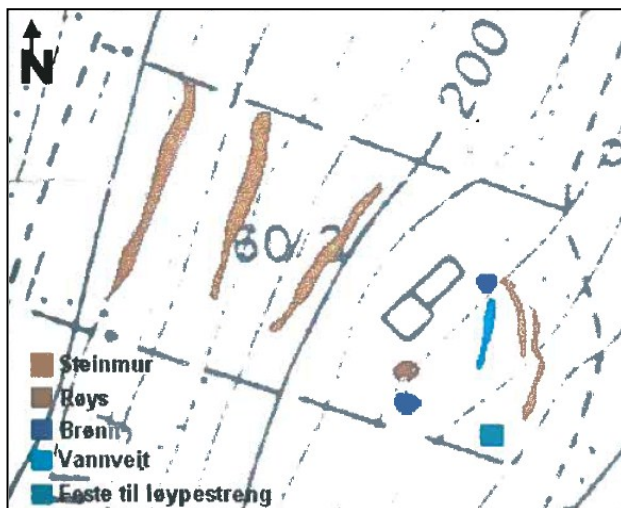
Innmarksområdet innenfor § 19 bør holdes åpent og gjengroing hindres, slik at området bevarer sin karakter.

Figur 59. Severinbrauta sett fra vest. Terrasseringer i slåttenga nedenfor bygningen.

4.2 Andre kulturminner innen for § 19-område

I området som tilhører husmannsplassen finnes en rekke kulturminner. Av særlig stor verdi er en brønn som trolig kan dateres til begynnelsen av 1700-tallet (SEFRAK-registrering, 1979). Brønnen har restaurert brønnhus i enkel stavkonstruksjon og torvtekket tak, og det er funnet en vannveit som leder mot brønnen sørfra. Brønnhuset har vært nede, men er i dag gjenoppbygd slik det opprinnelig stod.

Figur 60. Kulturminner i området som tilhører husmannsplassen. Kart: Sparstad 2000, s. 26

Figur 61. Brønnhus trolig fra begynnelsen av 1700-tallet (SEFRAK-registrering, 1979).

5 Kulturminnefaglig vurdering

Severinbrauta er et svært godt bevart eksempel på en husmannsplass fra 1870-tallet, og har stor verdi, både bygningshistorisk og kulturhistorisk.

Med kulturlandskap og bygninger representerer Severinbrauta et nær uendret miljø fra 1870-tallet med stor grad av autenticitet. Det omfattende innboet etter Nelly Veiberg forteller på en unik måte historien om det å være plassfolk, om kvinnenens liv og gjerning, om drømmen om Amerika, og ikke minst om en sparsommelighets- og nøysomhetskultur hvor man klarte seg med enkle hjelpemidler i hverdagen, på gjenbrukt materiale og på det jorda gav av grøde.

Det finnes i dag relativt få bevarte eksempler på sammenbygd stue og driftsbygning. Der disse er bevart er ofte driftsbygningen modernisert. Driftsbygningen på Severinbrauta står nær uendret, og de ulike delene av den viser hvordan drifta var på husmannsplassen fra starten.

Også hageanlegget og slåttenga er bevart i sin opprinnelige form, med gamle vekster som viser hva plassfolket dyrket og hvordan de dyrket det. Hageanlegg knyttet til husmannsplasser er underrepresentert i gruppen av bevarte kulturminner. Den kulturhistoriske verdien vurderes derfor som svært høy.

6 Teknisk tilstand

Bygningen på Severinbrauta gjennomgikk en omfattende restaurering i år 2000 i forbindelse med et restaureringskurs som ble holdt der. Både stuebygning og løe/fjøsbygning er derfor i dag i relativt god stand. I den siste tiden har det vært registrert skade på den fugede natursteinsmuren på

nordsiden av stuebygningen. Muren er en del av oppmurt ildsted og skorstein, og fugene har begynt å løsne og delvis smuldre opp. Skaden er vurdert av bygningsantikvar fra fylkeskommunen, og Stiftelsen for Severinbrauta er i gang med reparasjonsarbeider.

Kilder:

Spørstad, Katharina. Forvaltningsplan for husmannsplassen Severinbrauta, 2000.

Utskrift av Registreringsprotokollen for Stranda og Norddal lensmannskontor, liste over registrert innbo etter Nelly Veiberg, 24.10.1995.

Oppmålingstegninger, Berge Hjørungnes, 1998.

Diverse arkivmateriale fra fylkeskommunens arkiv

Foto:

Berit Rønsen, Møre og Romsdal fylkeskommune, 2009.